

Nagyon szeretnék haza menni és remélem, hogy ez sikerül is. Van egy tizenegy éves kis fiam, ezt megszeretném menteni a jövőnek (a biztos és boldog jövőnek).

Levelemet befejezem és küldöm üdvözetemet.

Éljen a szabad Vajdaság!

Éljen az új Szövetségi Jugoszláv Népköztársaság!

Éljen Titó marsal!

Halál a fasizmusra. — Szabadság a népnek!

◆◆◆◆◆◆◆◆

FIGYELŐ

A HALHATATLAN LÉNIN

A nagy társadalmi korszakok fordulópontjain mindig újra jelentkeznek a mil-liók elnyomott tömegek forradalmi mozgalmi, melyek nagy erejükkel szétrombolják a régi reakciós rendszereket, hogy új, haladó kornak törjenek útát.

Az ilyen fontos történelmi mozgalmak napjaiban a haladó társadalmi erők nagytehetségű embereket szülnék, akik alkotó lángelméjükkel, fáradhatatlan munkájukkal hatást gyakorolnak az egész emberiség további sorsára és jövőjére.

Az ilyen nagy alkotók legnagyobb alakja volt a történelem nagy építőmestere, Lenin Ilics Vladimir. Neve széttéphetetlenül összekapcsolódik az emberi történelem legnagyobb győzelmével, a nagy októberi forradalom győzelmével, az első szocialista állam kiépítésével.

Huszonkét éve annak, hogy 1924 január 21.-én a Moszkva melletti Gorki nevű faluban meghalt a proletár forradalom nagy vezére, Lenin elvtárs, de műve nagy és hatalmas maradt.

Az egész világ munkásnépe gondolatban és érzésben halhatatlan Lenin elvtársunknak áldoz. A világ összes haladószellemű embere ma talán még inkább, mint eddig érti Lenin forradalmi munkáját, melynek gyümölcsét nemrégén a fasizmus elleni történelmi jelentőségű győzelemben látta megérni.

Lenin egész életét, fáradhatatlan munkásságát, alkotó energiáját, az elnyomott munkásnép millióinak felszabadítására, a nagy tudományos igazságok győzelméért áldozta.

Mint Marx és Engelsz hű tanítványa és érdemes utódja, Lenin tovább fejlesztte forradalmi elméletük alapelveit és forradalmi gyakorlattal kapcsolja őket össze. A kapitalista társadalom klasszikus marxi elemzéséből kiindulva, Lenin az osztályharc új feltételei között, a kapitalizmus új fejlődési törvényeit fedezi fel, melyek a kapitalizmust legmagasabb fejlődési fokához, az imperializmushoz viszik és a proletariátust történelmi harcának új feltételeire, új lehetőségeire oktatja.

Nyugateurópa országaiban különböző opportunisták és revizionisták elméleteinek hatása alatt a munkásmozgalmak mindjobban polgári demokrata irányzatot vettek, sőt egyesek polgári demokrata vonalon dolgoztak. Ilyen hatások alatt és népi szabadelvű tradíciókra támaszkodva Oroszországban is jelentkezik a munkásosztály félrevezetése a forradalmiról kispolgári irányba. Az opportunisták, akiket lelkesített a tőkésrendszer békés fejlődése, a parlamenti harc és parlamenti demokrácia, melyben a II. Internacionale pártjai élénk részt vettek, arra az álláspontra helyezkedtek, hogy a tőkés rendszerről a szocialista rendszerre békés úton, érleléssel, parlamenti többséggel is át lehet térni. Marx alapelvét a proletárforradalom elkerülhetetlenségéről elavultnak, tévedésnek minősítették és követelték Marx tanításainak revízióját, a marxi világnézet »kijavítását«.

Ebben a történelmi pillanatban emelte fel Lenin, Marx és Engelsz harci zászlaját, a forradalmi marxizmus zászlaját. Számos művében, mint pl. »A szociáldemokrácia két taktikája a demokrata forradalomban«, »Mi a teendőnk?«, »Állam és forradalom«, »Imperializmus, mint a kapitalizmus legmagasabb formája«, »Gyermekbetegség«, »Materializmus és empiriokritikizmus«, »Proletárforradalom és a renegát Kautsky«, leleplezi a filozófiai kisiklásokat, a proletárellenes irányzatokat

a munkásmozgalom sorában. Lenin a teoretikus hihetetlen erejével és forradalmi gyakorlatának nagy lendületével a megalkuvás nélküli marxista kritika tárgyává teszi mindezen tévhiteket és kemény csatában legyőzi a menseviket, revizionistákat, legális marxistákat és oportunistákat és megjelöli helyüket a munkásosztály árulói között. Világosan és messzetelekintőn magyarázta meg a tőkés termelési rendszer monopolisztikus fázisának fő jellemvonásait, rámutatott fejlődésének egyenetlenségeire és azokra az ellentmondásokra, melyek elkerülhetetlenül mindig újra háborúhoz vezetnek. Lenin az események elemzése kapcsán Marx elméletére támaszkodva felfedezte az imperializmus elkerülhetetlen bukásának feltételeit és bebizonyította azt, hogy lehetséges az imperialista frontot áttörni és egyetlen országban megvalósítani a szocializmust. Alkotó tehetsége erejével bizonyította be, hogy épen Oroszországban a legélesebbek az imperializmus belső ellentmondásai és Oroszország az imperialista láncnak az a szeme, ahol azt szét lehet szakítani és meg lehet nyitni az emberiség történetének új, szebb fejezetét. **(«Napjered»)**

A nagy októberi szocialista forradalom győzelmébe bebizonyította, hogy Leninnek volt igaza a megalkuvókkal és revizionistákkal vívott elméleti harcában, a marxizmus alapelveinek helyessége az új, imperialista feltételek között is bizonyítást nyert.

Lenin azonban nem állt meg azon a ponton, hogy felfedje az emberi társadalom fejlődésének új törvényeit az imperializmus korában, hanem elméleti és gyakorlati munkájával előkészítette a munkásosztályt a nagy harcra és a cári Oroszország tőkéseivel való győzelmes leszámolást. Nagy alkotó erejével a munkásnép széles tömegeit győzte meg a nagy győzelmek lehetőségéről és meggyőzte őket arról is, hogy ezt csak következetes forradalmi harccal érhetik el.

Lenin új módon veti fel a proletár párt szervezetének kérdését, valamint a munkásosztály hadászatiának és harcmódorának kérdését is. Rámutat arra, hogy az orosz munkásosztály, mint a leghaladottabb osztály Oroszországban egyedül képes arra, hogy a széles tömegeket egybefogva megdöntse a tőkés rendszert.

Lenin így bevitte a felismerést a tömegekbe a munkásosztály vezetőszerepének fontosságáról, egyben bebizonyította azt, hogy a munkásosztály képtelen lesz a cári üldözéseknek ellenállni, képtelen lesz a milliós elnyomott tömegeket mozgósítani, azokat minden nehézségen és megpróbáltatáson keresztül vezetni, képtelen lesz megvédeni a forradalmat és megteremteni a munkások és parasztok szövetségét, ha nem áll az élén öntudatos élcsapat, új fölépitésű forradalmi párt. Ezért párhuzamosan elméleti és politikai harcával Lenin kintartó harcot folytat forradalmi pártjának kiépítéséért, annak szervezeti megerősítéséért, a proletárellenes elemek eltávolításáért, az akarat és tett demokratikus egységéért, a Bolsevik Párt vasfegyelméért. Lenin teljes munkásságát egyesítette a hősi Bolsevik Párt munkájával és nem tűrte, hogy eszmei zavarok, vagy megalkuvó kisiklások elterítsék a pártot egyenes útiától.

A Bolsevik Párt Lenin lángelméjének nagy műve.

Az orosz munkásosztály Lenin zászlaja alatt, a Bolsevik Párt zászlaja alatt, a két elmúlt forradalom, az 1905-ös és az 1917-es forradalmak tapasztalataival felfegyverkezve megrohanta a tőkés erődítményt és a nagy októberi forradalomban legyőzte a tőkés rendszert. Az októberi felkelésben jelentkező igazán Lenin határozottsága és vezetői tehetsége. A politikai és gazdasági helyzet elemzése kapcsán közölte a munkásosztály élcsapatával, hogy a felkeléssel tovább nem lehet várni. Az ideiglenes kormány csapatokat vont vissza a frontról és a reakciós polgárság a némelek kezére akarta játszani Szentpétervárt. Ebben a helyzetben Lenin megkísérelte a különböző megalkuvók és árulók forradalmat halasztó kísérleteit. **«Meghalunk, vagy teljes gőzzel megyünk előre».** Így tette fel Lenin a kérdést a Bolsevik Pártnak. Az orosz proletáriátus milliós tömegei követték nagy tanítójukat és vezérüket Lenint és győztesen fejezték be a szocialista forradalmat. A tőkés rend megdöntése még nem biztosította a győzelmet. Új szovjet hatalmat kellett szervezni és megerősíteni azt, hogy az megőrizhesse a Nagy Október vívmányait. Marx alap gondolatát a proletárdiktatúráról, mint a szocialista forradalom politikai államformájáról Lenin tovább fejlesztette és bebizonyította, hogy ez az államforma a szovjetrendszer, a szovjethatalom a proletárdiktatura államfor-

mája. Kirajzolta az utat, amely a munkás és a paraszt szilárd szövetségéhez vezet és szembeállította a széles munkástömegeket a kizsákmányoló kisebbség töké democráciájával.

A szétvert tökéosztály maradványai, egyesülve külföldi beavatkozók hadseregeivel, közös erővel akarták megdönteni a fiatal szovjetállamot, viszsza akarták szerezni hatalmukat és a tökéosztálynak elvesztett állásait. A munkás- és paraszttömegek erejére, Vörös Hadseregre támaszkodva a szovjet hatalom szétverte az ellenforradalmat és óriási áldozatok árán kiharcolta igazát. A nagy októberi forradalom történelmi jelentősége nem korlátozódik Oroszországra, Sztalin azt írja, hogy az októberi forradalom »nemzetközi és világjelentőségű forradalom, mert gyökeres fordulópontot jelent az emberiség történetében a régi töké világban az új, szocialista világba való átmenetének fordulópontja.« A győztes októberi forradalom teremtette meg azokat az anyagi és erkölcsi feltételeket, melyek szükségessé váltak a fasizmus elleni győzelem kivívásához, melyek az egész emberiséget a legsötétebb jövőtől mentették meg, a szovjetemberek Lenin és Sztalin Bolsevik Pártjának vezetése alatt a munkáshűség és szocialista önfeláldozás hihetetlen példáját mutatták és a szocialista felépítés gyors ütemével az egész világ csodálatát vívták ki.

Lenin alkotó tehetsége a szocialista felépítés új, sikeres formáit és módszereit teremtette meg. A alkalmazta a NEP gazdasági politikáját, amely átmeneti visszavonulást jelentett, hogy ezalatt megerősítse a munkásság és parasztság szövetségét és felszámolhassa a tökéosztály utolsó közgazdasági állásait. A szovjetállam egész további politikai és közgazdasági fejlődése természetesen folytatása Lenin lángeszű művének, Sztalin ötves tervai képiítették a szovjet nehézipart és ezáltal megoldást nyert a mezőgazdaság sztalin-lenini kollektivizációja. Ezen az alapon azután megvalósult a szocialista társadalom két osztályának, a munkásosztálynak és a parasztságnak egysége és mód adatott a szovjet értelmiségének is arra, hogy tudományos munkásságát a tökéletességig kifejthesse, ilyen módon a Szovjetunió fölszámolta a tökérendszeri közgazdaság minden ágában, a szocialista rendszer győzött. Elűntek a kizsákmányoló osztályok, Ez amennyit jelent, hogy megszünt az embernek ember által való kizsákmányolása és mint a szovjet állam megdöntéhetetlen alapja törvényé lett a termelő eszközök szocialista birtoklása. Mint ezeknek a változásoknak az eredménye a Szovjetunióban szocialista közgazdaság keletkezett, amely nem ismeri sem a válságokat, sem a munkanélküliséget. A szocialista felépítés győzelme megerősítette a Szovjetunió összes népeinek politikai egységét és testvériségét, megerősítette és tökéletesítette a hősi Vörös Hadsereget és örögzítette a Szovjet Unió nemzetközi tekintélyét.

Sztalin tovább fejlesztette Marx és Lenin nagy tudományos hagyatékát, alkalmazta azt a töké világgal körülvett szocialista állam felépítésének új feltételeire és kidolgozta a szocializmus harcászati alapelveit az egész világ feletti győzelemre. A Szovjetunió népei a fasizmus ellen folytatott hősi harcukkal Sztalin vezetése alatt nagy történelmi jelentőségű győzelmet arattak. Ez a győzelem egyúttal az egész haladó emberiség győzelme. A Szovjet államberendezés fényesen állta ki a nagy erőpróbát. Egyetlen más államforma sem bírta volna ki, hogy hasonló feltételek mellett ekkora alkotó erőt mutasson és hogy megverje a német barbárokat.

A szovjet államforma hatalmas erejét az az októberi forradalom szülte, melynek Lenin volt a vezére. Az októberi forradalom eszméihez híven a Szovjetunió ma minden erejét megfeszíti, hogy a fasizmus feletti győzelmét, a békét és a háború utáni biztonságot megszilárdítsa. A nagy lenini gondolat tovább él, Sztalinban megtestesült. Megtestesült a munkásság millióiban és mint mozgó erő irányítja ma a történelmet, megvilágítja az egész világ munkáskének útját folytatott harcában.

„Nap ijed“

»A szabad szovjetnépek a gyakorlatban cáfolták meg a fasizta tébolyt a »felsőbbrendű« és az »alacsonyabbrendű« fáról, az »úr nemzetről« és a »rab nemzetekről«. (Karrinszki)

MEGALAKULT A VILÁG SZAKSZERVEZETI SZÖVETSÉGE

A párisi kongresszusor, mely október 8-án végződött, megalakult a világ szakszervezeti szövetsége. Ez az utóbbi idők legnagyobb eseménye a világ munkásainak életében. Ez a szervezet átfogja a világ majdnem összes szakszervezeit, a Szovjetunióból és a tőkés országokból egyaránt. A fejlett ipari országok szakszervezeit éppen úgy, mint a gyarmatokéit. A fasiszmus elleni harc, a háború elleni küzdelem, a munkás jogokért való küzdelem alapján. Kialakult a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egysége, amely egyesíti a legkülönbözőbb népek, fajok, vallások és politikai irányzatok munkás tömegeit. A nemzetközi szakszervezeti egység megalkotását a munkás szervezetek és vezetőknek keserű tanulságai tették lehetővé. Ezek a tanulságok jutatták el őket ahhoz a fölismeréshez, hogy a munkásosztály egységének hiánya és a szétdaraboltság csak az ellenségeik malmára hajtja a vizet. A világszakszervezeti szövetség alapokmánya széles és világos alapokon nyugszik és lehetőséget nyújt ennek a világszervezetnek, hogy hasznos munkát fejthessen ki. A szervezet elsőrendű feladatai, harc a munkásosztály szociális, gazdasági és politikai programjának megvalósításáért, még pedig úgy nemzetközi viszonylatban, mint egyes országok keretén belül. Nem kételkedünk, hogy a világszövetséget munkájában támogatják az egész világ demokratikus érzésű rétegei. Minél nagyobb lesz ez a támogatás, annál gyorsabban harcolja majd ki azt a befolyást és tekintélyt, amelyet mint a leghaladóbb szellemű, legnagyobb számú és legtermelékenyebb osztály képviselője ki is érdemel. Sok minden akadályozta ennek a világszervezetnek megalapítását. Sok elavult előítéletű ellenállást és a nemzetközi szakszervezeti egység ellenéinek nyílt gyűlölködését kellett leküzdeni. Az a tény, hogy a munkásosztály az egység iránti elhatározásában legyőzte ezen akadályokat jó előjel a szervezet jövődő munkájával kapcsolatban.

A világ szakszervezeti szövetségét a háború utáni bonyolult gazdasági és politikai életben sok tennivaló várja. A hitleri Németország veresége, a nemzetközi reakció fészkeinek kifüs-

tölése, a tengely összeroppanása alapvető változásokat okozott a demokraciában és a reakciós erők nemzetközi viszonylatban. A szovjet szövetség, a népek szabadságának és együttműködésének legelszántabb harcosa, a háborús megpróbáltatásokból győztesen, hatalmasan került ki. A háború a többi demokratikus országokban is megmutatta milyen óriási erők rejlenek a munkásosztályban és a hozzá közel álló rétegekben. Természetesen tévedés volna azt hinni, hogy a reakció lakájai most már belátták, hogy megszűnt a szerepük. Ellenkezőleg minden nap újabb bizonyítékokkal igazolja, hogy a reakció mindenütt mozgolódik és mindig nyíltabban lép fel. Természetesen most is megpróbálja majd, hogy a háborús pusztítások gazdasági következményeirek egész súlyát a dolgozó nép vállára gördítse. Mint azelőtt most is milliók munkástömegeket fenyeget a tőkés országokban a munkanélküliség. Ujra akadnak örültek, eszük-vesztett kalandorok, akik már ma jóformán egy napal a borzalmas háború után, új háborút kívánnak. A reakciók lombikjaiban ott fő már a munkásosztály új szerencsétlensége. A reakció az, amely a fasiszmus maradványait megmenteni igyekszik és meg akarja óvni a háborús bűnösöket a felelősségrevonástól. Ők azok, akik óvják a fasiszta barbarizmus spanyol, portugál és argentin szervezőit. Ők azok, akik egész sor országban támogatják a népellenes uralmat. Ők azok, akik akadályozzák a leigázott gyarmati népek felszabadulását. Ők azok, akik meg akarják fosztani a munkásságot azon a jogaitól, amelyek évtizedes önfeláldozó harc eredményei. A munkásosztály erejének egyesítése nemzetközi viszonylatban egyúttal a reakció elleni harc szélesebb lehetőségeit jelenti. A világszövetség hivatott arra, hogy olyan szervezetté váljék, amely képes lesz a munkásosztály erejét jogainak és érdekeinek védelmében, egyesíteni és megsokszorozni. Természetes nagy hiba különválasztani a politikai érdekeket a gazdaságiaktól, amint azt néhány szónok tette Párizsban. Világos, hogy az összes szakszervezetek, így a világszövetség legfőbb feladata a munkásosztály gazdasági érdekeinek védelme kell, hogy legyen, nem emelhetünk azonban falat a gazdasági és a politi-

kai érdekek közé. A reakció lenyomja a munkásság életszínvonalát, ugyanakkor politikailag is elnyomja a munkás osztályt. Ez legszembeötlőbb a gyarmatokon. A gyarmati szakszervezeti kiküldöttek megrázó képet festettek a Párizsi kongresszuson a túrhetetlen munkafeltételekről és a gyarmati szörnyű nyomorról. A szörnyűségek többsége igen helyesen azt emelte ki beszédében, hogy a fasizmus elleni küzdelem, a harc a háború ellen és a tartós békéért éppen olyan fontos és halaszthatatlan feladat, mint a munkásság gazdasági követeléseivel való küzdelem. A kongresszus egyhangúlag fogadta el az alapokmányt éppen ezekről a feladatokról szóló pontjait. A szakszervezeti világszövetség magálja foglalja a Szovjetek huszonhétmillió munkását, az amerikai munkások szakszervezetét, az angol Trade Union-t és a francia munkásszövetséget, óriási erőt képvisel és erejét latba is veti a fasizmus maradványai letörésében a háború elleni küzdelemben, az igazságért és a demokratikus szabadságokért.

„Tíz esetet danna”

KÉPEK EGY KIÁLLÍTÁSRÓL

A jugoszláv katonáorvosok decemberben tartották meg III-ik kongresszusukat Beogradban a jugoszláv hadsereg otthonában. Ennek a kongresszusnak keretében ugyancsak a jugoszláv hadsereg otthonában megnyílt egy kiállítás, mely szemléltetően mutatja be az egészségügy fejlődését a népfelszabadító harcok alatt.

A népfelszabadító harcoknak kezdettől fogva és azután is, egyik legfőbb pontja az egészségügyi problémák megoldása volt. Nagy gondot okozott a sebesültek ellátása, a ragályos betegségek és a tetvek elleni küzdelem. A nehézségek óriásiak voltak. A partizan harcmodorral együtt járó örökös helyváltoztatás, elhagyott vidéken, erdőkben, hegyek közötti tartózkodás nem adta meg sem a lehetőséget, sem az alkalmat a tervszerű munkára. De elsősorban az orvosok és egészségügyi személyzet csekély számú kádere volt a legnagyobb akadály. Ez a kiállítás bizonyítja, hogy ezeket a problémákat a kisszámú, de odaadó és önfeláldozó partizan orvosoknak és az ott nevelt egészségügyi személyzetnek mégis sikerült megoldaniuk.

Megmutatja ez a kiállítás, hogy lehet a legegyszerűbb módszerrel és eszközökkel, kifejleszteni egy jól megszervezett háborús egészségügyi szolgálatot. Megmutatja, hogy lesz a hordóból fertőtlenítő, a közönséges dobkályhából sterilizátor, fehér rongydarabokból kötszer, fenyőrudakból rögtönzött hordágy. Megmutatja mit lehet alkotni, ha két kéz munkája összefog a találékonysággal és szervezőképességgel.

★

Az épület földszintjét és emeletét megtölti a kiállított anyag. Ott vannak az 1000 méteres magasságban, fenyők között, fenyőfából épült kórházaknak eredeti, kicsinyített tervrajzai, évszámokkal megjelölt kötszerek és műszerek. Tulajdonképpen csak 1942-ben jutottak a partizánok némi felszereléshez, amikor a felszabadított területen orvosi tervek alapján már ők maguk is hozzáfoghattak kötszerek és orvosi műszerek készítéséhez. De addig...

★

Mellettem egy orvos csendesen meséli, hogyan találkozott nemrégiben Zágrábban egy rokkanttal, aki hálásan emlékezett meg a rajta elvégzett műtétről. Szabad ég alatt, hordóban kifőzött közönséges fűrészel, egy liter pálinkától elkábítva, amputálták le a felkarját.

★

Öntözőkannák csőveiből összeállított, patakka, folyóval összekötött mozgó tusalkalmatosság helyettesíti a vízvezetékét, mellette a tetvetlenítő, egy téglára állított hordó, az úgynevezett »partizan bure« primitív, de ötletesen megszerkesztett fertőtlenítő készülék. Az alatta meggyújtott tűz halált jelent a tetvek számára. Hogy a kiütöses tifusz nem lépett fej ragályosan és nem terjeszkedett el a partizánok között oly eredmény, amilyennel a modernül felszerelt hadsereg sem mindig dicsekedhetik.

★

Előttünk a kicsinyített tökéletes »konspiratív« kórház, Erdő közepén, az egész épület és tető gallyal vannak álcázva.

Félév alatt építették fel a teljes kis kórházat az összes szükséges osztályokkal. Mellette a falon mindjárt a másik felvétel. A kórház romokban hever, csak a falak állnak. A német bombák kéjjel keresték a partizan kórházakat, kegyetlenül gyilkolva a sebesülteket, remélve, hogy erkölcsös zür-zavart idéznek elő. De tévedtek, mert sok gond és vesződtség árán, de új kórházak épültek a rombadölte helyett, a

meggyilkolt bajtársakat pedig megbosszulták százszorosan.

★

Az üveg alatt látható kötszereken és műszereken már imitt-amott feltűnnek az angol és amerikai gyárak jelzései. A szövetségesek látva a felszabadító harc nagy eredményeit 1943-ban nagy segítséget nyújtó felszerelést küldenek. Az olasz fegyverletétel után már repülőgépek szállítják a sebesült partizánokat Bariba és a közelkeletre, korszerűen berendezett kórházakba. Hordágyon, de álcázás céljából beborítva ágakkal és levelekkel várják az elszállítását, ahogy ezt egy felvétel mutatja. De keresték is a felszabadult területen leszálló angol gépeket az ellenséges vadászok!

★

Másik felvétel! Megelevenedett meredek hegyoldalon nyüzsgő embertömeg, sok-sok hordágy, úttalan sziklás terep, 2000 sebesült visszavonulását fedezi Titó, súlyos, kínos marsokban. Az üldözők elől, akik megsemmisítésükre töreksenek, menti őket, nem engedi, hogy egy is az ellenség kezébe essen. Megkínzott, fáradt, de örömteli arcokat látunk a biztos helyre érkezés pillanatában.

★

A kiállítás egyik termében piros bársonnyal letakart emelvény, rajta nagy megvilágított üvegtábla. A táblán 110 piros betűs név, 110 orvos és orvostanhallgató neve, akik hősi halált haltak a felszabadító harcokban. Ismerős nevekre is akadunk. Dr. Herzl Margit, Dr. Littman Szidónia szuboticiái és Dr. Ripp Rózi zombori orvosnők nevei is ott vannak az emléktáblán. Dr. Littman Szidónia 1941—43-ig volt együtt a partizánokkal a boszniai hegyekben. Az egyik offenzíva alkalmával 35 sebesültjével visszamaradt egy sziklaüregben, míg egységének sikerült magát áttörni az ellenséges vonalakon. 10 napig voltak étlen-szomjan. A segítségért küldött kurir, sanjos árulókra akadt, akik csetnikeket vezettek rejtekhelyükre. A 35 sebesültet orvosokkal együtt lemészárolta a testvérgyilkos áruló Dráza Mihajlovics bandája. Két gyermeke életben maradt és Tito zászlaja alatt harcoló nagyszámú ifjúval együtt megmenekült a biztos haláltól, melyet el nem került volna, ha az ellenség kezébe kerül.

★

Másik terem. Csupa bátor, fiatal arc mosolyog ránk a fényképekről. Orvosok,

kik végigharcolták a négy évet és életben maradtak.

Egy orvosnő szelíd vonásait ismerjük fel, kinek gyermeke azalatt fagyott meg, míg ő sebesülteket kötözött a szabad ég alatt. Az ő szájából hallottuk nemrégiben: »talán azért mert én is ezérl az ügyért harcoltam, de az a véleményem, hogy a régi rendszer soha-soha többé vissza nem térhet és hogy imperialista támadás nem fog többé a népeknél talajra találni.«

Mellette egy szép, fiatal nő arca. A zágári orvosi egyetem legszebb diáklánya volt. 1941-ben ment harcba. Őrnagyi rangban van. Most eltorzított az arca, teli forradásokkal, teljesen aránytalan. Ő mondja: »Ha úgy alakulna a helyzet, hogy ismét háborút kell folytatni a népek elnyomói ellen, legyen bár a mi területünkön kívül is, elsőnek jelentkezem.«

★

Patikák sziklaodukban, eredeti műtéti naplók 1941-ből, fából vajt vizeledények, rögtönzött műtők, mind mind bizonyítéka az emberfeletti harcnak és megpróbáltatásnak, de a legyőzhetetlen odaadásnak és akaraterőnek is.

★

Az utolsó nagyteremben a Jugoszláv Haderő mai egészségügyi felszerelése. A modern orvostudomány és technika kincsei. Hordozható teljes kémiai bakterológiai laboratóriumok, ortopédia műtétekben szükséges műszerek. A Szovjet Unió olyan, minden igényt kielégítő tárgyakkal járult hozzá, amelyeket 10 éves orvosi gyakorlatunk alatt még soha sem láttunk.

★

Elbűcsúzunk a rokkant drugártól és drogáricától, akik a kiállításon végigkálauzoltak és saját élményeik elbeszélésével tették még érdekesebbé a kiállítást. Azzal az érzéssel és megállapítással távozunk, hogy bizony sokan olyanok is kívülráradtak és nem vették ki részüket ezekből a súlyos erőfeszítésekből, akiket becsületük a hancolók közé szolgáltattak volna. Erős szándékunk és elhatározásunk, hogy ha már a múltban nem is, de a jövőben minden erőnkkel és tehetségünkkel fogunk dolgozni és segíteni a nehézségek leküzdésénél és egy jobb, igazságosabb jövő felépítésénél. Ezzel a köteles hálának csak egy kis morzsáját rójuk le azok iránt, akik kivívták számunkra a szabadságot.

Dr. Hercog Livia

A TESTNEVELÉS MINT NÉPI ERŐFORRÁS

A jelenben folyó, jövőt építő munkaversenyben nem szabad semmi erőt elpocsékolni, kihasználatlanul hagyni. Minél erősebb, egészségesebb, munkabíróbb munkásságunk, annál inkább képes országepítő feladatait teljesíteni.

A testnevelés óriási erők kincses bányája, csak ki kell aknáznunk.

Gyermekeink játékos kedve kihasználja a legkisebb lehetőségeket is a mozgásra. Vigyázzunk, azonban azzal még nem tevéteztük meg az egészséges, erős emberré fejlődés összes feltételeit, hogy játékszani hagyjuk. A mindennapos játéklehetőségek rendszerint egyoldalúak. Nekünk még minden tekintetben ép, jól fejlett emberekre van szükségünk.

Olyan testnevelést kell hát számukra megszerveznünk, amely biztosítja ezt a teljes, egész emberré fejlődést.

Nem elég a gyermekek tervszerű gyakorlatoztatása sem. A gyakorlatok lehetnek orvosi szempontból is helytállóak, azaz hathatnak fejlesztően az egész testre, még mindig nem biztos, hogy jó gyermeknevelést végzünk.

Gyermekeink testnevelésének van néhány alapkövetelménye, amint feltétlenül meg kell valósítanunk, ha jó eredményre törvünk.

1. Olyan gyakorlatanyagra van szükségünk, amely megfelel a gyermekek korának, olyan nehezekre, hogy eléggé foglalkoztassák testüket, de mégse terhelnek, nem fárasztanak nagyon.

2. Minden testnevelési alkalom egész testüket nevelje, egyformán dolgoztassa. Ennek a nagy fontosságát legjobban az irányítás nélkül egyoldalúan sportoló fiúk példája igazolja, akik valósággal torz-zá fejlődnek. Gondoljunk csak a vicelapok futbalistáira, akiknek a combja nagyobb, mint más embernek törzse, viszont karjuk cigaretta vékonyságú.

Nem csak izomrendszerrel lehet fejleszteni, ápolni, gyakorolni, hanem az ideg-ér-, csontrendszerrel és az érzékszervekkel is.

Minden gyakorlatnak meg van a maga felületi és mély hatása. A hozzáértő vezető ezt előre látja, tudja és kihasználja, épp úgy mint a termelő gép munkáját a mérnök.

3. A jól irányított testnevelés élesíti az elmét, foglalkoztatja a szellemet.

A mi gyermekeink gondolkodó polgárai hazájuknak. Olyanná nőnek fel, akik felvilágosult ésszel maguk irányítják sorsukat.

Testnevelés közben nem csak saját tehetségüket tanulják megismerni, helyesen értékeini, hanem másokét is. Megismerik a közös munka óriási erejét, és azt a nagy életkényszert, mely világot és egyedet állandó haladásra ösztönöz. Egyszerűen: az egészséges versenyt.

★
A felnőtteknek éppen úgy szükségük van testnevelésre, mint a gyermekeknek. Úgy értem ezt, ahogy minden embernek ennie kell, akár kicsi, akár javakorabeli.

A felnőtteknél nem a test egészséges növekedését akarjuk elérni, mint a gyermekeknél. Itt a cél más.

Meg kell tartanunk szervezetünket a legjobb erőállapotban. Ez nem csak evés és pihenés kérdése. Nem a jól kipihent kövér ember a munkáseszmeny.

A testi nyugalom sokszor nem olyan tet ügy, mint a helyesen alkalmazott mozgás. Az izomlázat mozgással gyógyítják. A mértéken túli fáradtságot enyhe mozgással, rázogatással, masszírozással.

A felnőttek testnevelésének is éppen úgy megvannak az alapkövetelményei, mint a gyermektestnevelésnek, asszerint, hogy mit akarunk vele elérni.

1. Azt akarjuk, hogy mindennapi munkánkban egyoldalúan foglalkoztatott testrészeinket óvja meg a megbetegedéstől. Tehát olyan gyakorlatokra van szükségünk, melyek a munkaártalmakat ellensúlyozzák.

2. Azt kívánjuk, hogy a mindennapi munkában nem foglalkoztatott testrészeinket tartsa állandóan jó állapotban, ne engedje elsatynulni.

3. A különböző sérülések, megbetegedések esetén gyógyulásunkat gyorsítsa.

4. Szórakozást kívánunk fárasztó munkánk után, mely testileg és szellemileg nemesít és üdit.

A felnőttek egészséges szórakozása a legértékesebb nevelő példa az ifjúság számára. Olyan felnőttek után szívesen mennnek, akik minden tekintetben fiatal néptársaink előtt járnak.

Az idősök testnevelése éppen annyira fontos mint az előző kettőé. Minden munkaállam megbecsüli becsületben, verejtékben megszülető öreg polgárait, de egyének sem érdeke, hogy tehetetlen agokkal legyen tele, példaadó egészséges, vidám öregek helyett.

Egyszer mindenki megöregszik az élet örök rendje szerint. Az öregség azonban nem jelent tehetetlenséget, betegséget. Éppen ez az öregek testnevelésének hivatása, hogy ellenállóvá legyen, jó erőben

megtartson abban a korban is, amelyben a testneveléssel nem foglalkozók nagy átlaga már csak önmagának is teher. Az egészségés, szép kort megérő öregek munkáállamunk legnagyobb hasznára vannak. Ifjúságunk számára a legjobb példák, hogyan lehet az egyéni élet mindenki számára érték és haszon.

Testnevelési munkatervünknek a népet kell szolgálnia. Megvalósítása nem márhólnapra való elfoglaltság, hanem hosszú életrend kell, hogy legyen. Felvilágosult munkásságunknak meg kell ismernie önnevelésének nagy erőforrásait. Fel kell használnunk ennek érdekében minden lehető alkalmat. A film, színház, előadások, népegyetemek, tanfolyamok, műsoros esték mind-mind egyszerű eszközök népszerűsítésére.

Arra azonban vigyázzunk, hogy hazug, olcsó megoldások még nem vezetnek célhoz. Nem testnevelés még egy két ember bukfencezése, tánca, karmozgatása. A helyes nevelésből kell izelítőt adni népünknek s ha egyszer megismerte a jót, ő maga követeli és alkot még jobbat.

A divat-testnevelgetésből már mindenkinek elege van. Az ősi népi erőknek egészséges megmutatkozása legyen fejlődő testnevelésünk is.

Kovács Géza

A NŐK PÁRISI VILÁG-KONGRESSZUSA

Nem is olyan régen, a második világháború előtti években, Párisba a világ minden részéről találkozója gyűttek össze a nők, évenként megismételve ezt a találkozást. A háború szörnyű éveinek, a rettenetes halálnak, az őszinte és nyers megmutatkozásoknak előestéin a könnyelmű világ gondtalan lányai szépségversenyre gyűttek össze. Expressz vonat bársony fülkéiben, luksusz autókon, repülőgépeken érkeztek oda, ahol várta őket a fényvárosának minden, nézen megrárolható kétes öröme. Mintha ünnepre ült volna össze a gazdagság, fényűzés, az élet kiváltságosainak soha nem álmodott élete, hogy bámulata ejtse őt világrész nőit, őt percere megmutassa magát, hogy azután örökre elégedetlenekké tegye őket.

1945 novemberében újból találkozás volt Párisban. Őt világrész minden tájáról újból útnak indultak az asszonyok, nem kímélve fáradságot, vállalva a mai utazással járó alig leküzdhető nehézségeket, hogy egy közös találkozón baráti

kezet nyujtsanak egymásnak. Milyen különbség van a két találkozó között! De nem nagyobb, mint az új és a letűnt világ között.

Mit jelent ez a mostani párisi találkozás? Mindenekelőtt hogy a világ asszonyai meg akarják ismerni egymást, tú faji, nemzetiségi, vallási különbségeken; össze akarnak fogni egymás megbecsülésében és megértésében, hogy kiépítsék a tartós békét. Az egyik kiküldött ezeket írja: »Van valami megkapó és mélységesen megható abban, hogy nekiindulnak az asszonyok, Európa szenvedésekben, üldöztetésekben meggyötört asszonyai csakúgy, mint Ázsia sárga asszonyai élükön a hős kínai nőkkel, akik tíz évig néztek szembe a gyilkos fegyverekkel és az éhhalállal, de meg nem tártódtak az ellenállásban. És átkeltek az Oceánon Amerika és Ausztrália asszonyai is, akik ha testileg nem is szenvedtek annyit, de éppen annyira remegtek távoli földrészekben harcoló kedveseikért, mint ahogyan mi remegtünk harcoló, vagy elhurcolt hozzátartozóinkért.

Ha a jövőt akarjuk építeni, meg kell előbb ismerkednünk a multtal, azért a párisi találkozó a nagy beszámolás találkozója is volt. Az előkészítő bizottság felszólította a találkozó résztvevni szándékozó összes női szervezeteket, hogy készítsenek pontos beszámolót országuk gazdasági, kulturális és politikai állásáról és főleg hogyan harcoltak a fasizmus ellen. A három szempont szerint ezekre a kérdésekre kellett megfelelni: először: miben áll a fasizmus, mi a világnézete és hogyan dolgozott a különböző országokban. Második kérdés, hogy mi történt a háború alatt. Hogyan küzdöttek az asszonyok a szabad és hogyan a fasiszta, illetőleg fasiszták által megszállott országokban. A harmadik kérdés pedig, hogyan gondolják a fasizmust végleg leküzdödni. Szó volt még az iskola, kultúra, gyermeknevelés és legfőképpen a nők helyzetének kérdéseiről.

Az előkészítő bizottságban legnagyobb szerepet az orosz, amerikai, angol, jugoszláv és olasz nők játszottak. Egy képet láttam az előkészítő bizottság tanácskozásáról. Négyyszögben felállított nyitott páholyban ültek a bizottság tagjai, végtelenül komoly, gondolkodó fejek hajoltak jegyzeteik fölé, míg mások feszült érdeklődéssel figyelték az előadót. A páholy bársony korlátját fehér margaréták díszí-

tették. A dús virágerdő mögött amely jelképes jelentőségű, ülnek azok, akik legtöbbet szenvedtek, legtöbbet áldoztak az elmúlt hat esztendő alatt, az anyák és az asszonyok. Most a béke derengő hajnalánál a jövő szebb, emberséges felépítéséről terveznek.

December hatodikán befejeződött a kongresszus. Egyik jügoszláv küldöttünk és női miniszterünk, Mlra Mitrovics így számol be tapasztalatairól:

Ez a háború megtanított bennünket arra, hogy szeressük egymást, hogy közeledjünk egymáshoz. Mi megértettük, hogy egy nemzet, vagy egy faj szabadsága az egész emberiség sorsát jelenti, hogy egy nép szerencsétlensége a többi népek szerencsétlenségét és katasztrófáját készíti elő — ezt a tapasztalatot szűrtek le az indokínai nők a háborúból. A szovjet nők beszámolója továbbfejlesztette ezt a gondolatot: Hallatlan erőfeszítések, nehéz és hősies küzdelmek évei állanak mögöttünk. Előttünk nagyjelentőségű feladatok vannak — a fasiszta maradványainak megsemmisítése, az igaz és tartós békéért, a népek szabadságáért és a németek okozta pusztítás helyrehozásáért való küzdelem.

A kongresszus különösen világosan megmutatta, hogy a világ asszonyai utolsó pesszimista ábrándoktól, a nők politikai jogairól, melyek itt-ott még a demokrata országokban is csak papíron vannak érvényben és élesen aláhúzták, hogy gazdasági és szociális egyenjogúság nélkül nem lehetséges sem a nők igazi egyenjogúsága, sem a gyermekek és az anyaság igazi védelme. És továbbá, hogy a nők csak úgy érik el az egyenjogúságukat, ha egyesülnek országuk demokratikus mozgalmával és ha együttműködnek a nemzetközi demokratikus szervezetekkel.

Hogy a nők harcát a békéért és demokráciáért, az asszonyok jogait és a gyermekek védelmét az egész világon összekapcsolják és egy lélekkel, egy eszmével leheljék azt át, a Nemzetközi kongresszuson — és ez a legfontosabb eredménye — megalakult a Nők Demokrata Világszövetsége.

A Nők Demokrata Világszövetségének programja kifejezésre juttatja minden asszony törekvését és érdekét, legyenek bármilyen nézetűek és felfogásúak, de akikben mindenek felett áll a népek szabadsága és a családi tűzhely békés jövője. Habár a küldöttek a legkülönbözőbbek voltak, az asszonyok mégis egyór-

telműséget mutattak a legidősebb és legfontosabb kérdésekben.

A mi országunk — a fasiszta ellen folytatott harcában és kiépülő demokratikus rendjével — szembeszökő helyet foglalt el a sok ország között. Küldöttsegünk, mely országunk összes népeinek asszonyaiból állott, katonákból, munkásnőkből, parasztasszonyokból, anyákból, a mi demokratikus és antifasiszta mozgalmunknak megszemélyesítője volt: kifejezője a női egységnek a demokráciáért és az újjáépítésért folytatott küzdelemnek; annak az egységnek, amelyet mi már elértünk: az antifasiszta nők frontjának.

Ezzel a kongresszussal és a nők demokratikus világszövetségének megalakításával az egész emberiség haladó áramlatai hatalmas támaszt és új erőt kaptak. Képviselőikön keresztül millió és millió asszony alakította meg ezt a szövetséget a béke, demokrácia és minden nép boldogulása jegyében: harcra mindenki és minden ellen, ami akadályozná az igaz békét és a demokrácia megvalósulását.

Damjanov Sári

MAKEDONIAI LEVÉL

Szkoplyében tudtam meg, hogy Valandovóba kell utaznom. A vonatra — nehéz közelharc után — valahogy felkerültem. Irány Demir Kapija. A vonat szűfolt, sem ülni, sem állni nem lehet. Egész éjjelt átutazva, reggel megérkezett a félteherfélsemélyvonat az utolsó állomásra, Demir Kapjara, Valandovog állomástól még 10 kilométer.

Demir Kapija Európa egyik legszebb része, a sebes Vardar összeszorítva rohan két magas szikla között. Ezt nevezik Demir kapujának; a Vardar mellett sziklába vésve e kapun keresztül vezet a Szkoplye-szlovén nemzetközi út. Az embernek az az érzése, hogy a sziklák összenyomják amikor közöttük autóval megy. Innen nincs vonat, mert a visszavonuló fasiszták rombolási ösztönüktől üzve minden hidat, alagutat, állomást felrobbantottak. Most teljesen új vonalat építettek. Az út mellett százával dolgoznak a munkások.

Therautókn kukoricával és utasokkal megérkezett Udovóra, ahol már várt ránk a komp, egyedüli összekötő kapocs a valandovói járás és Jugoszlávia között. Ha a komp történetesen leáll, a járásnak nincs kapcsolata a világgal, ami később be is következett. Meg kellett várnunk míg a

kompot megrakták kukoricával és így lassan átkeltünk a Vardáron. Innen számárháton kell eljutnunk a 14 km-re fekvő Valandovóra. Ekkor lovagoltam először életemben számárháton. Nem nagyon kellemes dolog, mert először a számár nem akar elindulni; hosszú nógátás után nekilödul, tíz lépés után megáll. Egész idő alatt üvöltöni kell a csacsira, de nem megy, mert csökönnyös. Végre a hozzáértő makedon megmagyarázza, hogy zsebkést kell elővenni és a csacsi hátsó részét kell szurkálni. Mire csodák-csodája, a számár ügetésbe kezd... így vonultam be Valandovóba.

Valandovó járási székhely, 1200 lakóssal, 365 házzal, egyetlen egy WC nélkül. Ide helyeztek járási orvosnak. A város lakossága makedon, de a járás lakosságának 50%-a török. Maga a város gyönyörű helyen fekszik, hegyek között, amelyek sajnos, koparak. A különböző népelemes kormányzatok kipusztították az erdőt. Lenn a völgyben alacsony eperfák, melyeknek leveleivel táplálják a selyemhernyókat. A lakosság főfoglalkozása selyem- és pamuttermelés, juh- és kecsketenyésztés. A vidék nem termeli meg az ételmet, amire jóindulatú és vendégszerető. De nagyon jóindulatú és vendégszerető. De nagyon visszamaradott, ezen csodálkozni sem lehet, mert az eddigi reakciós kormányok mindent megtektek, hogy a makedon népet elnyomják, mesterségesen elbújták. Megtiltották, hogy saját nyelvét használja. A nagyszerb reakció még a makedon nevet is megtiltotta. Délszerbeknek nevezte őket.

Az értelmiséget, — mint mindenütt, — két részre lehet osztani: a tisztességesre és mindenre kaphatóra. Az utóbbit a különböző reakciók magukhoz szippantották. Ennek az eredménye, hogy ma nagyon kevés az értelmi munkás Makedóniában. Ez az oka annak, hogy ma Valandovónak az egész értelmisége egy orvosból, egy jogászból, egy gyógyszerészből és négy tanítóból áll. Ezt mind figyelembe kell venni, ha nem akarunk csodálkozni a következő adatokon:

Az egész járásban, amely egy városból és negyvenhátfaluból áll, az egészségügyet egy orvos, egy gyógyszerész, egy bábaaszony és két malária-ápoló intézik. A járási néprendelő egy volt üzlethelyiségben van, amely az utcára nyílik minden, várószoba nélkül. A betegek az utcán várnak, tekintet nélkül az időjárásra. Ha a szembenlévő kovácsműhely dolgozik, a

lárma miatt az orvosnak szünetelnie kell. Megérkezésem után átvettem a leltárt, amely két törött fecskendőből, egy törött rozsdás csipeszből és egy nagy rozsdás szabó-ollóból állott a gyógyszereken kívül. Sehol semmi alkalmatosság a műszerek kifőzésére. A rendelő berendezése a következő: három asztal, egy pad, két törött szekrény és egy lukas, rozoga divány, melyben az egéranyák szülészeti ottthont rendeztek be.

A betegek ritkán keresik fel az orvost, annak ellenére, hogy a járásban igen súlyos betegségek pusztítanak: hastífusz, kiütéses tífusz, orbánc, lépfene, merevgörcs. Inkább a kuruzslókhoz mennek, akik nagyszámban működnek egész Makedóniában. Három napos ottlétem után egy két éves gyermeket hoztak hozzám orbáncos; akinek az arcát zsebkéssel összevagdalták, telenürülékkel bekenték és dohánylevéllal leragasztották. Ezt így kezelte Baba Aneta, Baba Atina, vagy a Sokri pasa. A merevgörcsöt úgy gyógyítják, hogy a beteg fejmé tőjást törnek a célből, hogy a görcsök elmúljanak. Középfültő gyulladással pedig kanócot gyűjtanak a fülbe. Székrekedés ellen mesterségesen fájdalomkat idéznek elő (szurkálás, égetés, stb.), hogy a bélműködés meginduljon. Maláriát ricinussal gyógyítanak és a maláriás roham alatt a beteget jéghideg vízzel locsolják, melynek következtében sokan tüdőgyulladásban pusztulnak el.

Ilyen az egészségügyi szolgálat. De maga a betegség ismeretlen fogalma. Amint már említettem, sem a városban, sem pedig a járásban nincsen egyetlen egy WC. A marhákat, disznókat, kecskéket stb. az utcán vágják le és ha a kutyák száza nem végeznének köztisztasági szolgálatot, úgy a belek és a többi hulladékok az utcán maradnának.

Külön fejezetet érdemel a török lakosság, akik vallási fanatizmusuk következtében még sokkal elmaradottabbak. A férfiak zseborái nem az európai időt mutatják, hanem a mekkait, nehogy elmulasszák az imádkozás időpontját. A török nők még mindig fátyolt hordanak és ha nagyritkán behoznak egy beteg török nőt orvosi vizsgálatra, úgy a vizsgálat a következőképen folyik le: a nő legubbaszkodik a földre. Hőzátartozói letakarják egy takaróval és az orvos kezébe adnak egy pálcát, amely arra szolgál, hogy a fájós helyet a pálcával tapogassa ki, mert férfinak nem szabad az idegen nő testét megérinteni

Amikor Valandóvó felé utaztam, mindenki azt mondta, hogy jó lesz nekem, mert ezen a vidéken nincsen tél. De minden jóslás ellenére egy szép éjszaka másfél méteres hó esett. Ilyen nagy hóra hetven év óta nem volt példa. Tizennégy napig se telefon, se táviró, se gyalog, se kocsiforgalom nem volt. És most látszott meg, hogy mennyire passzív e vidék, mert pár napon belül elfogyott a kukoricakevényér és az állatok is fakarmány nélkül maradtak. Ekkor a Front felhívta a lakosságot, hogy a katonasággal karöltve harcoljon a természettel. És győztünk; lapátokkal tisztítottuk meg az utakat. A forgalom megindult. Az emberek és állatok megmenekültek.

Eddig a kultúra és civilizáció hiányairól beszéltem, amelyek annak a következményei, hogy ezt a népet a régi Jugoszláviában még jobban elnyomták, mint a többi népeket. Ez a vidék nem egyszer cserélt gazdát, 1912-ig török, 1914-ig bolgár, 1941-ig nagyszerb, 1943-ig ismét bolgár, 1944-ig német uralom alatt volt. És egész idő alatt ez a nép szolga sorban raboskodott. Iskolákat és kórházakat nem építettek. Csak csendőrlaktanyákat és fogdákat. Az összes tisztviselők büntetésből kerültek ide. Többségük nem tisztviselő, hanem pribék volt. Ez volt a helyzet az orvosokkal is, akik csak azért jöttek Makedóniába, hogy a népet kihasználva meggazdagodjanak. Makedon orvos nagyon kevés volt, mert az elnyomás következtében nagyon kevesen juthattak az egyetemre.

A nép nem tudott fejlődni. És ma mit látunk? Makedónia 1944 novemberében szabadult fel. Valandóvóban bevezették a villanyvilágítást napok kérdése, mikor indulnak el a dinamók. Az 1946-os költségvetésben egy kis kórház felépítése is szerepel, központi fürdővel. Alakítottak egy szövetkezetet, mely selvemfonál-gyárat létesít. Működik a népegyetem és a könyvtár. Háromosztályú gimnázium, analfabéta tanfolyamok és mindez egy év leforgása alatt. De még hosszú évek mulnak el, míg a szabad Szóvietségi Makedon Köztársaság kibevéri azt a sok balt és visszamaradottságot, amelybe a különböző fasiszta uralmak kényszerítették.

És a mai passzív Makedóniából virágzó köztársaság lesz, mert minden alapfeltétele megvan hozzá: Gazdag ércekben, pamukban, dohányban, rizsben, gyapjúban, selyemben, vízierőben és még sok másban, de főképp szabadságszereteten.

És most, hogy Makedónia szabad, virágozni is fog, mert a szabad Makedónia nem marad népei börtöne.

Irta: D-r Lih Antal

A HULLADÉKGYŰJTÉS

Mint minden háború, úgy a most befejezett hatéves pusztítás is azokat az országokat, melyek szenvedői voltak, gazdasági téren teljesen tönkře tette. Az általános közszükségleti cikkek kivül a nyersanyagok közül legnagyobb mértékben a vasat merítette ki. Most gazdasági életünk újjászervezése kezdetén látuk meg, hogy a német vandalizmus nemcsak az eilenséges népek minél nagyobb számban való kiirtásában merült ki, hanem főcélja a megszállott területek minél alaposabb kirablása volt. Részenben, hogy önmagát gazdagítsa, részben, hogy a tönkře vert fasiszmusnak hátha valamilyen csodafegyvert tartogat az idő és azt nagyobb fölkészültséggel bőjtölhesse át.

Közép- és Nyugat-Európa gyárainak termelőképesége Németországot kivéve főképp a békebeli szükségletek fedezéséhez alkalmazkodott és ezt a szerepet békés időkben el is látták. Vszont a háború alatt nem törődve az egyes államok szükségletével a gyáratok bányákat — az egész termelést a német hadigépezet szolgálatába állították és az ismert német alapossággal és porosz kíméletlenséggel megindult az európai államok tervszerű kirablása. A nyersanyag készleteknek ez az első kimerítési formája azt eredményezte, hogy a gazdaságot életben konás és elhasználódás útján tönkře ment dolgokat négy éven át nem javították és nem pótolták.

A második rablási művelet a járművek elhurcolása volt, amely a régi Jugoszlávia álamvasutainak 1939-es állományát a minimum alá csökkentette. Az így beállott hiányt a háború befejezése után Németországból kocsinkat visszaszármaztatva nem pótolhatjuk, mert az odahurcolt európai államok vasúti parkiának legnagyobb része a szövetséges bombázások szőnyegeiben végezte be szereplését.

Német, olasz és magyar fasiszták harmadik rombolás: ténykedése a hidak elpusztítása volt, melynek következtében gazdasági életünk még ma is nagy károkat szenved. Hazánk területén közel kétezer híd robbantottak föl. A Duna, Tisza és Száva minden hidját. Ezeknek felépítése ma elsőrendű feladatunk, mert

csak ez teszi lehetővé gazdasági életünk vérkeringésének gyors újjáéledését és működését. Eppen ezért tapasztaljuk és szenvedjük végig a fa és szén inségét, ami csaknem kizárólag a közlekedési akadályok következménye.

Jugoszlávia vastermelése fedezte hékebeli szükségleteinket. Ma a nyersanyag kimerítése folytán még nem érte el az 1939-es színvonalat, pedig a mai szükséglet az 1939-esnek a sokszorososa. A négyéves pusztítás és gazdasági életünk gyökeres változása megköveteli, hogy vastermelésünk a legrövidebb időn belül a békebelinek sokszorosára emelkedjék.

A háború befejezése után a gazdasági élet újjászervezése lett főfeladatunk. Ezt pusztán rendeletekkel, hivatalból megoldanunk nem lehet, és érvényre kell hogy jusson államvezetésünknek az az egészséges elgondolása »ha nagy nehézségek előtt állunk, forduljunk a néphez és a nép segít.« Ez a megoldás mindig bevált. Bevált többek között a vasgyűjtésnél is, mert népünk teljes betekintéssel bír gazdasági életünkbe és a multban szemtanúja volt annak a folyamatnak, amelynek célja kizárólag a dolgozó nép elien irányult. Amikor a vasúti szerelvények szállítottak el minden fém-et az országból, hogy azt gyilkos fegyverekké öntve a fasiszták háborújának gonosz eszközeivé tegyék.

A vasgyűjtés nálunk augusztus elsején kezdődött el és sikerével megmutatta, hogy népünk az antifasiszta szervezetek vezetésével úgy politikai, mint gazdasági helyzetét tökéletesen ismeri. A csak Szubotica város területén augusztus végéig összegyűjtött 44 vagon ócska-vas — melyből tízet a katonaság hordott össze — bizonyítja, hogy hazánknek úgy a polgári lakósága, mint a katonasága tudatában van annak, hogy ennek az országnak ő a tulajdonosa és a munkának ő lesz a haszonélvezője is. Amikor megmagyarázták, hogy az öntödékek megindításához vas kell, a vasgyá-
rak üzembehelyezéséhez szintén ócska-vas kell, népünk ezt megértette és munkáját önfeláldozóan végezte. Az utcákon és uccasarkokon szaporodó és emelkedő ócskavas halmok bizonyították ennek a szervezetnek öntudatos és célratörő munkáját. Katonaságunk éveken keresztül kellett élelmezés és ruházat nélkül harcolt a mi szabadságunkért és megmutatta, hogy a fegyver kezelésén kívül megtanulta az államépítés szükségességét is. És a polgársággal vállal-

vetve végezte az újjáépítésből ráháruló munkát.

Úgy a vasgyűjtésnek, mint a gumigyűjtésnek és hasonló társadalmi akcióknak tniságait levonva joggal állíthatjuk, hogy hazánk hamarabb éri el a gazdasági élet normális kerékvágását, mint bármelyik más európai állam. Ezen tapasztalatok alapján joggal reménykedve folytatjuk erőfeszítéseinket abban a nagy munkában, amelyet a lebombázott és föl-egetett ország teljes újjáépítése kíván. Évek multán, ha már az egész, a fasisz-
mus által fölödezett tragédia csak mint rossz emlék él emlékezetünkben és le-rombolt városainkban és falva nkban ismét virágzó élet zsong, akkor joggal mondhatjuk, hogy »ez a miénk, mert ezt mi teremtettük«.

Székely Sándor

A DOLGOZÓK HÁROM KONGRESSZUSA

Azt a lényeges különbséget, amely a dolgozók, a munkásság helyzetét, a fasiszta megszállás alatti időkről nem is beszélve, a régi népellenes Jugoszláviában és ma jellemzi, a népfelszabadító harcok ezen hatalmas vívmányát, mi sem mutatja jobban, mint a felszabadult munkásság szabad kongresszusai, Veliković Budimir, St. Pazovai földmunkás, aki a szakszervezeti mozgalomban immár negyven éve részt vesz, kitünően jellemezte ezt a különbséget, amikor kijelentette hogy: ...»életemben először veszek részt olyan kongresszuson, melyet csendőr és puskatus jelenléte nélkül tartanak meg.« Hatalmas vívmánya ez harcunknak és új országunknak.

Ezek a kongresszusok szemmel látható tünetei annak a tökéletes népi demokráciának, amely országunk társadalmi rendjének alapja.

A régi Jugoszláviában, mint minden más tőkés országban, a munkásság érdekei homlokegyenest ellenkeztek munkaadók érdekeivel. Akkor a munkásságnak érdekei ellen volt, hogy többet és jobbat termeljen, mert azzal csak kizsákmányolóit erősítette volna. Ma azonban a munkásság és annak szervezetei tisztában vannak azzal a ténnyel, hogy minél többet és jobbat termelnek azzal annál közelebb hozzák az időt, amikor majd mindenki megkaphatja munkájáért amit megérdemel: nyugodt életet, betegség esetén gyógyítást és anyagilag biztosított öregséget. Ennek az álláspontnak tudatosságát tükrözik vissza a megtartott munkás-

kongresszusok munkamenete és határozataik.

Ámde lássuk őket egyenként.

1) A mezőgazdasági munkások és alkalmazottak szövetségének kongresszusa Noviszádon 1945 november 25—28-án.

A szövetségnek 505 helyi bizottsága működik 103 ezer taggal. Ez természetesen kis szám országunk mezőgazdasági munkásságának milliányi tömegeivel szemben, de ha figyelembe vesszük, hogy a régi Jugoszláviában csak 23 ezer tagja volt a szövetségnek, láthatjuk, hogy újjáalakulása óta, pár hónap alatt a szövetség e téren is szép munkát végzett. A szervezési munkálatok eddigi menetéről a szövetség elnöke Kovresan Emil tartott beszámolót és leszögezte a következő eljövendő sürgős és fontos feladatokat. Nemcsak a szövetségen belül álló munkásságot kell demokratikus szellemben továbbnevelni, hanem a még kívül álló hatalmas tömegeket is be kell vonni a munkába és meg kell velük ismertetni a szakszervezeti mozgalom igazi feladatait.

A mezőgazdasági munkásság, amely ezelőtt a társadalom legelnyomottabb, legkiszorított rétege volt, most elérte, hogy gazdasági és szociális helyzete kiegyenlítődött az ipari munkásság helyzetével, be tudja és be fogja bizonyítani, hogy életszínvonalát gazdasági, politikai és kulturális szempontból méltó magasságra tudja emelni.

A fenti cél eléréséhez mindenekelőtt szükséges, hogy a mezőgazdasági munkások szociális biztosítása is minél jobban működjön, amelyre a változó munkahelyek miatt különleges nehézségek is tornyosulnak. Valamint, hogy a szövetség helyi csoportjai minél szorosabb együttműködést teremtsenek néphatalóságainkkal, különösen pedig az »Uprava narodnih dobara«-val. Ez az együttműködés eddig sok kívánni valót hagyott maga után, és emiatt bizony sokszor előfordult, hogy a kollektív szerződésekről és a szociális biztosításokról szóló rendelkezéseket nem alkalmazták teljes mértékben.

Fontos és komoly befolyással lesz a mezőgazdasági munkásság, a földteleneknek és nincstelének helyzetére az agrárreform keresztülvitele. Ezzel kapcsolatosan a kongresszus elítélte a pásztorlevél aláíróit, akik azáltal, hogy az egyház földvagyonát ki szeretnék volna vonni a törvény hatálya alól, határozottan ellenséges magatartást tanúsítottak a földterületen mezőgazdasági munkásság és a földszegény félproletár

kisparasztsággal szemben. Leszögezte a kongresszus azt is, hogy törvényhozássunk ezzel a gyökeres társadalmi reformmal a dolgozó nép évszázados vágyait elégíti ki.

A kongresszus kimondta, hogy azt a harcot, melyben Nagy Koszta altábornagy félreérthetetlen szavai szerint a földmunkásságnak oroszlánrész jutott, tovább kell folytatni és a földmunkásság tovább is folytatja, még pedig szívvel, lélekkel, midőn megfeszített erővel dolgozik az idegen megszállás, a politikai és szociális elnyomás és a gazdasági kizsarlás alól felszabadult haza újjáépítéséért.

Egyike a ma legfontosabb feladatainak — állapítja meg a kongresszus — a munkafejyelem kérdésének megvitatása. Ma, mikor a mezőgazdasági munkásság teljesen szabadon gyakorolhatja jogait, tudnia kell, hogyan kell a jogokkal élni és nem visszaélni. Törvényeink kellőképpen gondoskodnak a mezőgazdasági munkásság jólétének lehetőségéről, a mezőgazdasági munkásságnak is tisztában kell lennie azzal a hatalmas feladattal, amely az újjáépítés nehéz, tövises útján megoldásra vár. Tudnia kell, hogy országunk élelmezése csak úgy lehet kielégítő, ha mindenki átérzi feladatának magasztosságát és a kiharcolt szabadságot a köz és önmaga javára felhasználva, végzi áldásos munkáját. Felszabadult hazánkban mindenkinek vállalnia kell a reáhárurolt, közel szembeni kötelezettségeket, és becsülettel helyt kell állnia, hogy azoknak eleget tehessen. Előfordultak esetek, amikor egyes mezőgazdasági munkások, vagy egyes csoportok a vállalt kötelezettségeknek nem tettek eleget, a megkezdett munkát abbahagyták és azt a megállapított bérek mellett nem voltak hajlandók folytatni, hanem jogtalanul magasabb bért kérve a közösségnek károkat okoztak. A kongresszus elhatározta, hogy a szervezet helyi csoportjai útján oda fog hatni, hogy hasonló esetek ne forduljanak elő, és hogy a mezőgazdasági munkások öntudatosítása útján a munkafejyelem a lehető legnagyobb mértékben kifejlődjön.

Ehhez a kérdéshez csatlakozik az a feladat is, hogy a mezőgazdasági munkások soraiból is minél nagyobb számban kerüljenek ki rohammunkások.

2) A szövőipari munkások szövetségének kongresszusa.

A szövőipar, mely a háború előtti Jugoszlávia ipari munkásságának kevés híján 25%-át foglalkoztatta és termel-

se, ipari termelésünk több, mint 18°/_o-át tetto ki és az összes ipari befektetések 12°/_o-át emésztetie fel, egyik legfontosabb iparágunk.

Annak dacára, hogy a szövőipar enygyre fontos ága nemzetgazdaságunknak a régi Jugoszláviában e téren is, mint mindenütt másutt rablógazdálkodás folyt. Nem elég, hogy állatenyésztésünk e.hanyagolása folytán gyapjúnk rosszabb minőségű volt a külföldinél és ezáltal függőségbe kerültünk a világpiactól, de ezt a függőséget még fokozta rossz kereskedelmi politikánk is. Kb. 86 ezer tonna szövőnyersanyag szükségletünk 71%-át termeltük idehaza. Ennek a mennyiségnek 52°/_o-ét külföldre szállítottuk, hogy azután teljes szükségletünknek 67°/_o-ét ismét külföldről kellien behoznunk.

Hadseregünk és lemeztelepedett lakóságunk feiöldztetésének szükségessége, ma a szövőipar fontosságát még jobban emelte.

A kongresszus, mely határozott fordulópontot jelent a szövőiparunk fejlődésének útján, nagyfontosságú döntéseket hozott. Kimondta, hogy szükségessnek látja az egész szövőipar állami ellenőrzését, miután csak ezen a módon fejlelhető ki a szükséges keretekig és vállhat nagyságához méltó mértékben országunk hasznára. Hogy a szövőiparnak minden gazdasági alapja és lehetősége megvan arra, hogy az ország egész szükségletét ellássa, bebizonyították a háború előtti évek, mikor a háborús készülődések miatt behozatalunk már nem volt.

A kongresszus eihatórozta azt is, hogy a munkafegyelmet jobban ki kell fejleszteni, mert bár a szövőipari munkásság seha nem látott önálló kezdeményezési erőről, bátorságról és kitartásról tett tanúbizonyosságot, a felszabadulásunk óta celt rövid idő alatt, mégis voltak egyesek, akik a mai népállam fogalmát a dolgozók államának lényegét rosszul fogták fel. A rohammunkát és a munkaversenyeket, melyek eddig nem jutottak eléggé kifejezéshez, a jövőben jobban ki kell fejleszteni. Nem elég, ha ilyen munkaversenyekkel szórványosan kísérletezünk, hanem ennek a szellemnek át kell hatnia egész szövőiparunkat, sőt a többi iparágakat, mert csak ez esetben lehet gyors javulásra számítani.

Új szakmunkás tömeget kell nevelni, hogy a szövőipar jövőjét biztosítsassuk.

A kongresszus eihatórozta azt is, hogy a jövőben szorosabb együttműködést teremj a szakszervezetek és a termelésvezetőségek között, hogy ezzel is hoz-

zájáruljon a termelés megszervezésének tökéletesítéséhez, valamint — a kongresszus bezárása előtt — megtárgyalta a szövőipari munkásság kultúr színvonalá emelésének kérdését is.

A megbízottak azzal az eihatórozással hagyták el a kongresszust, hogy szakszervezetek útján gondoskodnak a kongresszus nagy és a szövőipar szempontjából korszakalkotó határozatainak keresztüviteléről.

3) A bank-, biztosíó- és magánalkalmazottak szövetségének kongresszusa.

A háború előtt a munkásság egyetlen részének sem voltak olyan súlyos belső harcrai, sehol sem lehetett annyira a világnézeti és szervezeti széjjelhúzást érezni, mint a magánalkalmazottaknál. Különböző szervezetek, különböző felfogások, különböző oldalakra húzták társainkat. Ez természetesen sokban hozzájárult ahhoz, hogy a magánalkalmazottak szociális helyzetén alig lehet javítani. Ma azonban, állapítja meg a kongresszus, mikor új törvényeink rendezték a munkások és magánalkalmazottak helyzetét, megállapították a munkaidőt, a fizetéseket, mikor törvényes jogunk van bizalmiakat választani és kollektív szerződéseket kötni; tehát mikor a törvény minden önkény és kizsárolástól véd, annál inkább kell éreznie minden magánalkalmazottnak, hogy milyen nagy feladatok várnak megoldásra és milyen komoly felelőséget kell vállalnunk országunk újjáépítésének nehéz munkájában. Be kell bizonyítanunk, hogy nagyobb mesterek vagyunk az újjáépítésben, mint a régi rossz rendszer lerombolásában.

A hivatalnokság amely a nemzet életében elfoglalt helyzeténél fogva, bizonyos szervezési úzrekre tehetett szert és amely megtanulhatta a munka és a gazdasági élet szervezésének munkáját, most ezt a felkészültséget és tudását a nép és az ország szolgálatába állítja, és nem csak segíteni akar, hanem részt kell vennie a vezetésben is mint népi egyiségünk és a társadalom újjáépítésének pionírjai, ahogy ezt Szereten Zsüjevics pénzügyminiszter a kongresszuson kifejezte.

Szükséges mondta ki a kongresszus, hogy a szakszervezetek vezető befolyásra tegyenek szert egész szövetkezeti rendszerünk életében, hogy gazdasági rendszerünk mindhárom részének összehangolásában komoly szerepet játszanak, hogy gazdasági életünk javulását minél jobban elősegíthessék, mert csak így